

Szubjektív visszaemlékezés Hugo Obwegeser és Rudolf Fries professzorokra

Két barátunk ment el 2017 szeptemberében.

Az arc-állcsont-szájsebészet és a craniomaxillofacialis sebészet két kiemelkedő alakjáról van szó. Hosszú és termékeny életút adatott meg mindkettőjüknek: Fries Professzor 89, Hugo Obwegeser 97 évet élt.

Nekünk, magyar kollégáknak mindkét személyiség különösen fontos volt. Saját szakmánk története tőlük elválaszthatatlan. Nagyon sok közös harcunk, élményünk, szakmai és privát történések kötöttek össze bennünket. Mindkét professzor az arc-állcsont-szájsebészeti szakma úttörője, gyakorlati és elméleti fejlesztője, építője. Igazi iskolateremtő egyéniségek voltak.

Obwegeser nevéhez fűződik az European Association for Cranio-Maxillofacial Surgery megalapítása. (A „Cranio” később jött a névhez.) Ennek első kongresszusát Celesnik professzorral közösen rendezték Ljubjanában 1972-ben. A második kongresszusra (amelyen Kovács Ádám professzorral mi is részt vettünk) Zürichben került sor 1974-ben. Ez már egy igen jelentős összejövétel volt, melynek a világ minden tájáról voltak résztvevői.

Rudolf Fries az International Association of Oral and Maxillofacial Surgeons és az Európai Társaság elnöki tisztét is betöltötte, korai nyugállományba vonulása után egész hátralévő életét – mint Obwegeser is – a szakmájának, majd a szakmapolitikának szentelte.

Nem célunk a két professzor szakmai útját részletesen ismertetni, inkább személyes élményeink alapján a magyar kapcsolatokról kívánunk néhány szót írni.

Obwegeser professzor nagy vadász volt. Zoltán Jánossal, a Honvéd Kórház híres plasztikai sebészevel igen jó barátságot ápolt. Zoltán professzornak lehetősége nyílt az ország legjobb vadászterületére elvinni svájci kollégáját. Ilyenkor a vadászat előtt a Szájseb-

szeti Klinikán Obwegeser professzor – néha angol barátaival együtt – előadást tartott (híresen jó előadó volt) (1. kép). Ezekre az összejövetelekre igen sokan eljöttek, még a környező országokból is. Az Osztrák-Magyar, ill. a Danubius kongresszusokon is szívesen tartott előadást. A kongresszusi fogadásokon sokat beszélgettünk a magyarországi szakma aktuális problémáiról, lehetőségeiről, hiszen az 1980-as 90-es évek elején alakult meg az önálló Magyar Arc-Állcsont-Szájsebészeti Társaság. Akkor kristályosodott ki az új szakvizsgarendszer is, ami nagyban hozzájárult a szakma fejlődéséhez.

Obwegeser professzor az Európai Társaságot, mint alapító, szinte magáénak tekintette. Alapelve volt, hogy a szakma szigorúan általános orvosi alapokra épül, a fogorvosi tudást olyannyira fontosnak tartotta, hogy ő volt a legnagyobb szószólója a kettős diplomának. Ezért ellentétbe került a Nemzetközi Társaság elképzeléseivel, amely az amerikai szájsebészgyakorlatot követte, ahol a fogorvosképzés volt az első, a szájsebészet erre csak „ráépült”.

Obwegeser professzor a 80. születésnapjára rendezett ünnepségen köszönőbeszédét azzal fejezte be, hogy csak azért sajnálja, hogy ilyen öreg, mert még annyi teendője lenne ebben a gyönyörű szakmában. Ennek ellenére még hosszú ideig aktív maradt, ezután jelent meg egy fontos könyve *Mandibular Growth Anomalies* címen.

Rudolf Fries professzorral közelebből az 1980-as évek elején ismerkedtünk meg. 1982 májusában tartottunk egy nagyszabású kongresszust Hévízen, amelyen sok más meghívott külföldi kollégával együtt ő is részt vett. Akkor született meg a közös gondolat, hogy rendszeresen tartsunk osztrák–magyar vagy magyar–osztrák (attól függően, hogy melyik országban rendeztük meg) szájsebész-találkozót. Ez meg is történt: 1985 Hévíz, '87 Krems, '89 Budapest, '91 Linz, majd szélesebbre tártuk a kapukat, és megszületett a „Danubius Kongresszus”, először 1993-ban Sopronban, majd folytatólagosan minden második évben más országban, más városban.

Fries professzor 1987-ben a Magyar Arc-Állcsont-Szájsebészeti Társaság tiszteletbeli tagja lett (2. kép), és mindent megtett, hogy ebben a „késői szocialista” környezetben minél több magyar kollégát vonjon be az „európai vérkeringésbe”. Ennek is köszönhetően néhány évig (a változásokig) Budapest lett a keleti és nyugati szájsebészek találkozójának helyszíne.

Az 1989-es kongresszust június 15–16-án rendeztük Budapesten. Június 16-án volt Nagy Imréék újratemetése. A tudományos előadások mellett – helyett – sokan nézték a TV-ben az eseményeket. Fries professzor

1. kép: Obwegeser professzor (középpütt, tőle jobbra Zoltán János professzor) 1982-ben a Szájsebészeti Klinikán

2. kép: Fries professzor átveszi a Magyar Arc-, Állcsontsebészeti Társaság Tiszteletbeli Tagságról szóló levelét (1987)

sírt a megatottságtól. Ez a dátum fordulópont volt sokunk életében, mintha a határok már akkor leomlottak volna, úgy jártunk Linzbe, Bécsbe, vagy ők jöttek hivatalosan, vagy magánúton Budapestre. Ennek is Fries professzor volt a mozgatórugója. Nagyrészt neki köszönhető, hogy a Nemzetközi Társaság 1995-ös kongresszusát Budapesten rendezhettük meg.

Sokat voltunk együtt: Linzben, Bécsben, Berlinben, Dublinban, Bermudán, Tenerifen, Buenos Airesben, Kyotóban, Dél Afrikában és minden Danubius Kongresszuson.

Sok magyar kollégának segített külföldi kongresszusokon, tanulmányutakon.

Az életcélját, ami az arc-állcsont-szájsebészet fejlődését, annak elősegítését és az arra érdemes emberek segítését szolgálta, beteljesítette.

Hugo Obwegeser és Rudolf Fries professzorokat nem fogjuk elfelejteni.

Prof. Dr. Szabó György

ÚTMUTATÓ A FOGORVOSI SZEMLE SZERZŐI SZÁMÁRA

A *Fogorvosi Szemle* a Magyar Fogorvosok Egyesületének (MFE) hivatalos lapja, a magyar fogorvosok szakmai képzését és továbbképzését kívánja szolgálni a magyar és a nemzetközi fogászati kutatások eredményeinek ismertetésével.

Közlésre elfogad

Összefoglaló referátumokat (a szerkesztőség felkérésére, illetve előzetes egyeztetés alapján), *eredeti közleményeket* (önálló elméleti vagy klinikai tudományos munkákról), *esetismertetőket* betegeken tett megfigyelésekről, valamint közöl szakmai állásfoglalásokat, könyvismertetőket, tudományos rendezvényekről szóló beszámolókat, és közli az MFE híreit is.

A kéziratokat elektronikus formában rögzítve, elektronikus úton kérjük beküldeni.

E-mail cím: gecse.veronika@dent.semmelweis-univ.hu

Telefonszám: +36/1-266-0244

Az elfogadás feltételei

A szerkesztőséghez beadott közleményhez mellékelni kell a *Nyilatkozatot*, amelyben a szerzők kijelentik, hogy a közléshez hozzájárulnak, és aláírásukkal igazolják, hogy az abban közöltek saját kutatásuk eredményei. A *Nyilatkozatot* a közlemény minden szerzőjének saját aláírásával kell ellátnia. Kérjük csatolni a munkahely(ek) vezetőjének aláírással ellátott engedélyét is. A *Nyilatkozatot* postai úton kell eljuttatni Szerkesztőségünkbe.

A *Nyilatkozat* formanyomtatvány letölthető: http://mfe-hda.hu/wp-content/uploads/2016/04/nyilatkozat_kozlesi_engedelyrol.pdf

A kéziratok beérkezése után a szerkesztőség e-mailban visszaigazolást küld a levelező szerzőnek, a kézirathoz rendelt iktatószám feltüntetésével. Ezt követően szakmai és formai értékelésre továbbítjuk a közleményt szaklektorokhoz. A lektori véleményt, ha a közlemény ennek alapján átdolgozást igényel, elektronikus úton vissza küldjük, a szerzőnek. Ez esetben kérjük az átdolgozást mielőbb elvégezni, és a javított szöveget visszaküldeni. A közlemény elfogadásáról a szerkesztőség e-mailben értesíti a levelező szerzőt.

Megjelentetés

A beérkezett írást a lektorálás és a szerkesztés után megjelentetjük a *Fogorvosi Szemle* valamelyik következő lapszámában. Ha több közlemény készül el, mint amennyit egy lapszámban meg tudunk jelentetni, a közlemények beérkezési sorrendje határozza meg a megjelenést, illetve a szerkesztőség dönt a dolgozat másik számban történő elhelyezéséről. A *Fogorvosi Szemle* frissen megjelent lapszámait online, nyílt hozzáféréssel is megjelennek az MFE honlapján: <http://mfe-hda.hu/fszemle/> A lapszámok letöltéséhez ezen az oldalon kell bejelentkezni: <http://issuu.com/mfehda/docs>

Egyéb folyóiratban történő közlés

Más magyar folyóirathoz benyújtott, vagy ott megjelent közleményt a szerkesztőség nem fogad el. Nemzetközi folyóiratban történt közlés nem akadályozza a folyóiratunkban való megjelentetésnek, az előbbi ténnyel azonban a közleményt kísérő levélben közölni kell.

Nemzetközi irányelvek

A kéziratoknak formailag az 1978-ban Vancouverben megtartott konferencia által felállított szabályoknak (Recommendation for the Conduct, Reporting, Editing, and Publication of Scholarly Work in Medical Journals), és azok mindenkor frissítéseinek (http://www.icmje.org/urm_main.html) kell megfelelniük, melyeket a nemzetközi és a hazai vezető folyóiratok jelenleg is megkívánnak. Ezeket az alábbiakban ismertetjük.

Emberi jogok tiszteletben tartása

A kéziratoknak tartalmilag meg kell felelniük a Helsinkai Deklaráció etikai irányelveinek, amelyeket a World Medical Association határozott meg. A fényképeken, ahol felismerhető lenne, a beteg szemét el kell takarni, tiszteletben tartva a beteg személyiségi jogait.

Formai követelmények

A kéziratokat magyar nyelven kell beküldeni, Word dokumentumként szerkesztve, „Times New Roman” 12-es betűtípussal, 2-es sorközzel, A/4-es formátumban, soronként 80 leütéssel, 25 sorral egy oldalon. Mellékelni kell az ábrajegyzéket, amely a pontos kép- és ábraszorrendet és a képaláírásokat is tartalmazza, illetve a képeket és az ábrákat is.

A küldéssel és a formai követelményekkel kapcsolatos kérdéseiket a gecse.veronika@dent.semmelweis-univ.hu e-mail címen várjuk.

Terjedelem

Összefoglaló referátum esetén 10-12 (irodalmi hivatkozások száma maximálisan 40 db), eredeti közlemény 6-8 (irodalmi hivatkozások száma maximálisan 30 db), kazuisztikánál 4-5 oldalnyi terjedelem lehetséges (irodalmi hivatkozások száma maximálisan 15 db).

A kézirat elrendezése

Címoldal: A kézirat első oldalának első bekezdésében adja meg a levelező (kapcsolattartó) szerző elérhetőségét: pontos cím, telefon és e-mail cím is. – A következő bekezdésben fel kell sorolni a szerzők munkahelyeit. – Alatta a közlemény címe szerepeljen. – A következő bekezdésben a szerző(k) neve (Dr. feltüntetéssel, de egyéb

titulus megjelölése nélkül). – Ha többszerzős a közlemény, és nem azonos a szerzők munkahelye, akkor a név után csillag jelzést (utalást) kell tenni, ami a munkahelyeknél is feltüntetve jelölje azt, ki, hol dolgozik. (Kérjük, hogy a *, **, *** stb. jelzést használja.) A gépelésnél ne használjon sem vastag (bold), sem nagybetűt (verzál)!

Magyar nyelvű összefoglalás: A munkahely(ek), a szerző(k), a cím(ek) felsorolása után következzen a rövid magyar nyelvű összefoglalás (maximum 150 szóban), amely tartalmazza a közlemény lényegét, a vizsgálat célját, anyagát, módszerét, eredményeit (számszerű adatokat), a következtetéseket.

Kulcsszavak: Az összefoglalástól egy üres sorral elválasztva adjon meg 4-5, az írásra jellemző kulcsszót.

Angol nyelvű összefoglalás: A szerzők neve Dr. nélkül, vezetéknev kiírva, utónév kezdőbetűi pont nélkül (pl. Kovács B), a közlemény címe angolul, majd kb. 1 oldalban (200-250 szóban), a magyar nyelvű összefoglaláshoz hasonló szerkezetben, de részletesebben, a közlemény tagolásának megfelelően az absztrakt tartalma oly módon, hogy a nemzetközi nyilvánosságban kutató olvasó ebből megértse a lényegét.

Angol nyelvű kulcsszavak: Az angol összefoglalótól szintén egy üres sorral elválasztva 5-8 szóval adja meg. Kérjük, hogy a nemzetközi nyilvánosság miatt az NLM (National Library of Medicine) MeSH (Medical Subject Headings) rendszerét használják a kulcsszavak megadására során. Részletes információ az NLM MeSH-ről: <http://www.nlm.nih.gov/mesh/meshhome.html>

Az érdemi rész tagolása

Bevezetés: Problémafelvetés, irodalmi előzmények.

Vizsgálati anyag és módszer: Pontos tájékoztatás szükséges, másutt már megjelent módszerekre csupán hivatkozni kell.

Eredmények: Világos és korrekt közlése táblázatok vagy ábrák segítségével.

Megbeszélés: Az eredmények értékelése az irodalmi adatok tükrében, az új megállapítások kiemelése. A szövegrészben számozással jelölje az ábrák, illetve táblázatok elhelyezését (lásd: *Ábrajegyzék*).

Irodalom

Ebben a részben csak azok a művek szerepelhetnek, amelyekre a közleményben név szerint vagy szögletes zárójelben, számmal utalás történik. A megjelent, valamint a közlésre elfogadott, érvényes DOI számmal rendelkező közlemények szerepelhetnek a referenciákban. Az irodalomjegyzéket az első szerző neve szerint ábécé sorrendben kell megadni arab számokkal történő számozással, külön bekezdésben kezdve az egyes munkákat. Az irodalomjegyzékben hat szerzőig minden szerző nevét ki kell írni, ennél több szerzőt „és mtsai”-ként kell említeni, angol nyelvű irodalom esetén „et al.” legyen a rövidítés. A folyóiratok nevének rövidítése az NLM folyóirat-katalógus alapján történik, a szerzők és egyéb adatok a Vancouver-rendszer szerint írandók. A szerzők nevét kapitálchen (kiskapitális), a kötet- és a folyóirat címét minden esetben dőlt (kurzív, italic) betűből kérjük írni. A folyóiratnál a lapszámot nem kell jelölni.

A szerzők utóneve után nem kell pont, felsorolásnál vesszővel választjuk el, az utolsónál kettőspont szerepeljen.

Példák:

Folyóirat

SZABÓ GY, JANKÓ L, CSERE T: A hosszan tartó vizes tárolás hatása a protézis alaplemezzanyag egyes mechanikai tulajdonságaira. *Fogorv Szle* 2000: 239–243.

Könyvfejezet

GERA I: A fogágybetegség. In BÁNÓCZY J, NYÁRASDY I (szerk.): *Preventív fogászat*. Medicina, Budapest, 1999; 121–192. [Ha nem az első kiadás, ennek jelölése: pl. 2. kiad., vagy 3rd ed.]

O'MULANE D: Caries decline in Europe. In STÖSSER L (ed.): *Kariesdynamik und Kariesrisiko*. (3rd ed.) Quintessenz, Berlin, 1998; 10–23.

Könyv

Bánóczy J, Nyárasdy I: *Preventív fogászat*. Medicina, Budapest, 1999; 121–152.

SCULLY C, CAWSON RA: *Medical problem in dentistry*. (2nd ed.) Wright, Bristol, 1993; 25–45.

DOI számmal rendelkező közlemények

YONGYI Y, XUE G, BANGGING H: Phenotypic Heterogeneity in a DFNA20/26 family segregating a novel ACTG1 mutation BMC Genetics BMC series – open, inclusive and trusted 2016 17:33 DOI: 10.1186/s12863-016-03331

Internet

A honlap megjelölése és az adatszerzés dátumának feltüntetése is szükséges.

<http://www.ncbi.nlm.nih.gov/nlmcatalog/journals> (2014.02.12.)

Szöbeli előadásra hivatkozás nem fogadható el, mert ellenőrizhetetlen. Előadással kapcsolatban csak lektorált folyóiratban közölt „idézhető absztrakt”-ra lehet hivatkozni.

Táblázatok, ábrák, grafikonok

Táblázatok: Külön fájlban (lehetőség szerint excel vagy word) kell elkészíteni és római számmal felsorolni. Kérjük szerzőinket, hogy a táblázatkészítéshez mindenképpen táblázatszerkető eszközt válasszanak, és kerüljék a „kézi” táblázatkészítést.

Ábrák: Az ábrák száma – a szöveggel arányosan – lehetőleg 6-8-nál ne legyen több! Kérjük, az ábrák számozásánál arab számokat használjanak.

A képek: Lehetőleg külön fájlként kérjük leadni a képeket. (Nehézséget és gyakran minőségromlást okoz a word dokumentumba illesztett kép.) – Lehetőleg TIFF formátumú képet küldjön, kevésbé JPG-t vagy egyebet, mert azok minőségvesztést okoznak. – Fontos, hogy a hasáb-szélesnek szánt kép vízszintesen legalább 1100 pixeles (képpontos) legyen, míg az egész oldal széles képéhez már vízszintesen 2750 pixel széles kép szükséges. – Sajnos az internetről letöltött képek jó része JPG, azaz veszteséges tömörítésű kép, továbbá kevés pixelből állnak, így gyakran csak 2-3 cm-es képek nyomtatásához alkalmasak.

Ábrajegyzék: A táblázatok és ábrák számát, sorrendjét, és címét külön word dokumentumban kérjük megadni.

Grafikonok: Az ábráknál ismertetett módon készítsük el, külön fájlban. Lehet excelben vagy wordben készített grafikon is.

A közlemény vége

Köszönetnyilvánítás: a közlemény végén szerepeljen.

Anyagi támogatás: Nyilatkozni akkor is kötelező, ha a közlemény megírása, illetve a kapcsolódó kutatómunka anyagi támogatásban nem részesült.

Szerzői munkamegosztás: Kérjük felsorolni, hogy melyik szerző, mivel járult hozzá a kézirat elkészítéséhez (például hipotézisek kidolgozása, vizsgálat lefolytatása, statisztikai elemzések, kézirat megszövegezése stb.). A felsorolásban a szerzők monogramjait kérjük feltüntetni. Kérjük továbbá, hogy itt nyilatkozzanak arról is, hogy a cikk végleges változatát valamennyi szerző elolvasta és jóváhagyta.

Érdekeltségek: Kérjük, a szerzők sorolják fel minden tényleges, illetve lehetséges érdekeltységüket (pénzügyi, személyes vagy egyéb), ami a kézirat beérkezését megelőző három évben hatással lehetett a cikk megírására. Amennyiben a szerzők nem rendelkeznek érdekeltségekkel, akkor is szükséges a következő mondat feltüntetése: „A szerző(k)nek nincsen(ek) érdekeltégei(k).”

Helyesírás

A Magyar Tudományos Akadémia által jóváhagyott mindenkori szabályzatok és állásfoglalások az irányadók.

Kémiai nevek és rövidítések

A rövidítéseket – a szaknyelvben megszokott formában – a szövegben az első megjelenés helyén, a rövidítendő kifejezés után, zárójelben használják először.

Valamennyi *gyógyszer* esetén a nemzetközileg elfogadott kémiai nevet kell használni. Meg kell adni a kémiai összetételt és a gyártó nevét is. *A folyóiratok nevének* rövidítésénél az NLM katalógus az irányadó, amely az alábbi URL alapján megtalálható: <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/nlmcatalog/journals>, a kereső boxba beírva a rövidíteni kívánt folyóirat nevét, megkapjuk a helyes rövidítést.

A hiányosan, vagy nem megfelelő formátumban beküldött közleményeket szerkesztőségünk nem tudja elfogadni, visszaküldi a szerzőknek.